

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ, ЯКІ ВИНИКАЮТЬ ПРИ СТВОРЕННІ ЗАГРОЗИ ЖИТТЮ, ЗДОРОВ'Ю АБО МАЙНУ, В СИСТЕМІ НЕДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Ю.О. Заїка

*доктор юридичних наук, професор
професор кафедри цивільного права і процесу
Національної академії внутрішніх справ*

Постановка проблеми. У науковій літературі тривалий час точиться дискусія щодо класифікації і систематизації цивільно-правових зобов'язань.

Формування оптимальної системи зобов'язань, у тому числі і недоговірних, сприяє розв'язанню низки завдань як теоретичного, так і практичного характеру. По-перше, це дозволяє виявити і дослідити особливості тих чи інших зобов'язальних правовідносин. По-друге, стає передумовою створення ефективного законодавства. По-третє, дозволяє забезпечити уніфікацію застосування правових норм, які регулюють окремі різновиди зобов'язальних правовідносин. По-четверте, сприяє належному застосуванню правових норм, які регулюють зобов'язальні правовідносини, і відповідно, підвищує ступінь ефективності охорони та захисту суб'єктивних цивільних прав.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Загальнотеоретичні аспекти цивільно-правових зобов'язань розглядали у своїх наукових працях Д.В. Боброва, Т.В. Боднар, С.Д. Гринько, І.С. Канзафарова, Т.В. Ківалова, Н.С. Кузнецова, О.О. Отрадна, Р.А. Майданик, Є.О. Харитонов та інші, проте особливостям відносно нового в українському цивільному праві інституту зобов'язань, які виникають у зв'язку із створенням загрози заподіяння шкоди, увага в цивілістичній доктрині приділялась недостатньо, що зумовлює певні труднощі як при його теоретичному аналізі, так і при правозастосуванні.

Мета статті. З'ясувати правову природу зобов'язань, які виникають у зв'язку із створенням загрози життю, здоров'ю або майну і визначити їх місце в системі зобов'язального (деліктного) права.

Основні результати дослідження. Різноманітність зобов'язальних правовідносин, які виникають у цивільному обороті, зумовлює і потребу їх систематизації. В основу класифікації цивільно-правових зобов'язань покладають різні критерії.

Традиційно за *підставами виникнення* зобов'язання поділяються на три групи:

1) зобов'язання із договорів та інших правочинів (за критерієм правомірності ця група зобов'язань деякими авторами іменується *регулятивними зобов'язаннями*);

2) зобов'язання із неправомірних дій (за критерієм правомірності – *охоронювальні*);

3) зобов'язання з інших юридичних фактів [1, с. 14].

У більшості випадків підставою виникнення цивільно-правових зобов'язань є саме вольові, правомірні дії – укладання контрагентами договорів та інших правочинів. Зобов'язання можуть виникати і поза укладених договорів. Так у римському приватному праві до складових недовірних зобов'язань відносили: 1) делікти; 2) квазі-контракти; 3) квазі-делікти; 4) інші дії особи (осіб), що виникали із закону [5, с. 157].

Під деліктними зобов'язаннями в сучасній цивілістичній доктрині розуміють цивільно-правові зобов'язання, які виникають внаслідок заподіяння шкоди, в силу чого потерпіла особа має право вимагати від особи, яка відповідальна за шкоду, відшкодування майнової шкоди в натурі або відшкодування збитків, а також у передбачених законом випадках – компенсації немайнової (моральної) шкоди.

Відповідно до ст.1166 ЦК майнова шкода, завдана неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю особистим немайновим правам фізичної чи юридичної особи, а також шкода, завдана майну фізичної або юридичної особи, відшкодовується в повному обсязі особою, яка її завдала.

«Зобов'язання із деліктів» – у французькому цивільному праві [4], «зобов'язання із недозволених дій» – у німецькому цивільному уложенні [2], «зобов'язання із правопорушень» – у країнах англо-американської системи права [3] – незважаючи на певні відмінності, є основним засобом відшкодування заподіяної шкоди.

Систему деліктів у цивільному праві будується на поєднанні генерального делікту із спеціальними.

Правило генерального делікту відоме всім правовим системам континентальної правової сім'ї та закріплене у ст. 1166 Цивільного кодексу України (далі ЦК) передбачає обов'язкову наявність трьох основних загальних умов виникнення деліктного зобов'язання. Це – протиправна поведінка, причинний з'язок між протиправною поведінкою та заподіяною шкодою та вина заподіювача [14, с. 113].

Спеціальні делікти характеризуються наявністю додаткових умов їх виникнення. Проблеми класифікації таких дій, особливості процедури розгляду справ, неоднозначність і певна суперечливість судової практики, зумовлюють наявність певних перешкод для захисту порушених прав суб'єктів цивільних правовідносин.

Д.В. Боброва залежно від особливостей суб'єктів, які завдають шкоду, виокремлювала сім основних видів зобов'язань, пов'язаних із відповідальністю за її заподіяння: організаціями та їх службовими особами; державними

громадськими організаціями та їх службовими особами; правоохоронними органами; джерелом підвищеної небезпеки; неповнолітніми, недієздатними та особами, нездатними розуміти значення своїх дій; спільно заподіяну кількома особами; особам, які не підлягають соціальному страхуванню та ін. [17, с. 505-560].

О.О. Отраднава згруповує деліктні зобов'язання у дві великі групи залежно від особливостей:

1) суб'єктного складу заподіювачів шкоди. У першу групу входять делікти, пов'язані із заподіянням шкоди актами влади, судовими та правоохоронними органами, заподіяння шкоди малолітніми, неповнолітніми та недієздатними особами;

2) способу заподіяння шкоди. Друга група включає відшкодування шкоди, заподіяної джерелом підвищеної небезпеки, а також відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок недоліків товарів, робіт, послуг [14, с. 141].

Т.С. Ківалова відповідно до підстав класифікації розрізняє чотири основних групи зобов'язань щодо відшкодування протиправно завданої шкоди залежно від: 1) суб'єкта, що завдав шкоду; 2) об'єкта, якому завдано шкоди; 3) особливостей поведінки, діяльності або об'єктів, якими завдано шкоду; 4) суб'єкта, на якого покладається обов'язок відшкодування шкоди [9, с. 116-117].

Система спеціальних деліктів повинна містити чітку відповідь на питання: в чому полягають особливості правової регламентації того чи іншого делікту і в чому їх регламентація відмінна від інших деліктних зобов'язань.

Тому нами пропонувалася така систематизація деліктів, яка враховувала б більш широкі кваліфікаційні ознаки [6, с. 41-44].

Заподіяння шкоди в деліктних зобов'язаннях виступає конститутивним елементом відповідальності, оскільки за відсутності заподіяної шкоди не виникає і обов'язку її відшкодувати.

Водночас ще до прийняття Цивільного кодексу України (2003 р.) в юридичній літературі, як зазначає Д.В. Боброва, давно і справедливо підкреслювалося, що в законі про цивільно-правову деліктну відповідальність центр ваги необхідно перенести зі шкідливого результату на більш ранній ступінь, коли протиправне діяння створює можливість заподіяння шкоди або коли сама діяльність має небезпечні властивості. Це припускає покладання цивільно-правової відповідальності не тільки за спричинену шкоду, а й за «делікт створення небезпеки» [17, с. 502].

Розвиток складних новітніх технологій, науково-технічний прогрес, широке використання різноманітних форм енергії, вплив на виникнення деліктних правовідносин, так званого, «людського фактор» є свідченням своєчасності та обґрунтованості такого положення.

Ідея відповідальності не лише за заподіяну шкоду, а навіть за створення небезпеки завдання такої шкоди була реалізована ще в римському приватному праві. Так, за преторським едиктом (*edictum de positum*) встановлювалася відповідальність за просте створення небезпеки для перехожих: якщо на даху чи на карнизі, що виступав над місцем, де звичайно ходять люди, вивіщувався чи

встановлювався якийсь предмет, падіння якого могло заподіяти шкоду, то власник будинку сплачував певний штраф. Римські юристи підкреслювали, що претор видав цей едикт з величезною користю для суспільства: «щоб люди ходили по вулицям без страху і небезпеки» (Д. 9.3.5.6) [15, с. 324–325].

У ст. 11 ЦК серед підстав виникнення цивільних прав та обов'язків, крім правочинів, створення результатів інтелектуальної, творчої діяльності і завдання шкоди, законодавець називає ще «інші юридичні факти». Отже, створення небезпеки законним правам та інтересам особи є одним із юридичних фактів, які є підставою виникнення цивільних зобов'язань.

У гл. 81 ЦК знайшов закріплення інститут раніше не відомий вітчизняному законодавцю – інститут відповідальності за створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. *Головним завданням*, яке покладається на цей інститут, є попередження шкідливих наслідків, які можуть настати у зв'язку з обставинами, що виникли.

Відповідно до ст. 1163 ЦК фізична особа, життю, здоров'ю або майну якої загрожує небезпека, а також юридична особа, майну якої загрожує небезпека, мають право вимагати усунення цієї небезпеки від того, хто її створює.

Проте в цивілістичній доктрині цілком природно виникло питання: відповідно до концепції ЦК України зобов'язання відшкодування шкоди та зобов'язання, що виникають у зв'язку зі створенням загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи, повинні розглядатися як спорідненні, однотипні правовідносини, чи вони співвідносять як рід і вид, чи як різні етапи розвитку охоронних правовідносин? [9, с. 242].

Є.О. Харитонов справедливо зазначає, що за своєю суттю зазначені зобов'язання є охоронними правовідносинами, оскільки мають на меті захист цивільних прав та інтересів у випадку вчинення дій, якими створюється загроза життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи [16, с. 431], і у цьому разі може мати місце виникнення охоронних правовідносин двох рівнів: 1) власне, правовідносини з захисту від загрози, створеної цивільним правам та інтересам; 2) правовідносини з відшкодування завданої шкоди [16, с. 433].

Сторонами в зобов'язаннях, які при цьому виникають, виступає особа, яка своїми діями чи бездіяльністю в майбутньому може заподіяти шкоду, тобто, так званий *потенційний заподіювач шкоди* (боржник), та особа, якій може бути заподіяна шкода такою діяльністю в майбутньому, тобто, *потенційний потерпілий* (кредитор) від таких дій.

Об'єктами цих зобов'язань є життя, здоров'я та майно фізичної особи або майно юридичної особи, яким загрожує небезпека.

Щодо **предмету** такого зобов'язання, то таким предметом виступають дії, які мають бути вчинені одним учасником зобов'язання на користь іншого, які усувають небезпеку життю, здоров'ю або майну.

Зобов'язання, які виникають з підстав, передбачених гл. 81 ЦК, необхідно *відмежовувати від договірних зобов'язань*. Так, якщо житлово-експлуатаційна організація своєчасно не виконує в будинку профілактичний огляд і плановий ремонт системи тепло-, водо забезпечення, а отже, його мешканців

чекає несвоєчасний початок опалювального сезону і холодна зима. У цьому разі вимоги споживачів будуть ґрунтуватися не на нормах гл. 81 ЦК України, а на відповідних положеннях укладеного з житлово-експлуатаційною організацією договору про обслуговування будинків. Адже відповідно до п. 19 *Типового договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення*, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 липня 2005 р. № 630, виконавець за цим договором зобов'язаний здійснювати контроль за технічним станом санітарно-технічного та інженерного обладнання квартир і своєчасно проводити підготовку будинку і його відповідного обладнання до експлуатації в осінньо-зимовий період. Тобто в даному випадку мова йде про належність виконання зобов'язань, передбачених договором, а не про створення певної небезпеки майну чи здоров'ю.

Особа, якій загрожує небезпека, має право вимагати усунення загрози її життю, здоров'ю або майну, від того, хто її створює.

У ст.1164 ЦК не конкретизовані дії, які може вчиняти потенційний потерпілий щодо усунення небезпеки, яка загрожує, але це не позбавляє його вжити всі передбачені законом заходи для захисту законних прав та інтересів, що передбачені у ст.16 ЦК «Захист цивільних прав та інтересів судом», а саме: визнання права, припинення дії, яка порушує право, відновлення становища, яке існувало до порушення, відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди, відшкодування моральної (немайнової) шкоди та ін.

Тому не можна не погодитися з доктринальним положенням, що захист цивільних прав, маючи на увазі необхідність як попередження, так і відновлення права в разі його порушення, передбачає не тільки диференційовані способи захисту, а і різні форми захисту (судом, нотаріусом, органом державної влади, органом місцевого самоврядування, самозахист)» [11, с. 348–349].

Особа, дії чи бездіяльність якої створюють небезпеку життю, здоров'ю чи майну іншої особи, **зобов'язана** усунути загрозу.

Усунення загрози може полягати як у припиненні певної діяльності, так і у вчиненні відповідної дії (наприклад, коли підставою створення небезпеки є саме бездіяльність особи).

Всяке суб'єктивне цивільне право, як зазначає В.В. Луць, містить у собі троякого роду можливості для управомоченої особи: а) можливість власної поведінки цієї особи; б) право вимагати відповідної поведінки від зобов'язаної особи; в) можливість звернутися за захистом порушеного права до компетентного органу [12, с. 272].

У разі не усунення загрози життю, здоров'ю або майну особи, вона має право вимагати:

- 1) вжиття невідкладних заходів щодо усунення такої загрози;
- 2) відшкодування завданої шкоди;
- 3) заборони діяльності, яка створює загрозу (ст. 1164 ЦК).

Якщо особі буде відмовлено у задоволенні її вимог щодо припинення діяльності, яка, на її думку, може створювати загрозу життю, здоров'ю чи

майну, це *не позбавляє її права надалі вимагати* відшкодування фактичних збитків і завданої їй шкоди.

Умови для звернення з вимогою про усунення небезпеки. Вимоги щодо усунення небезпеки, яка фактично загрожує, є одним із засобів захисту цивільних прав. Тобто в даному випадку особа вимагає не відшкодування заподіяної шкоди, а насамперед припинення дій, внаслідок яких їй може бути завдана шкода.

Особа, яка вважає, що їй загрожує небезпека, може звернутися як до особи, винної у створенні загрози, так і безпосередньо до суду.

Можливість звернення до суду та можливість отримання судового захисту залежить від сукупності передумов (чинників), одним із яких є юридична заінтересованість особи, яка звертається до суду [10, с. 144–145].

В даному випадку такою юридичною заінтересованістю є потреба в охороні та захисті абсолютних суб'єктивних прав.

Умовами для такого звернення за загальним правилом є:

1) наявність протиправних дій (чи бездіяльності) третіх осіб внаслідок чого виникає *загроза суб'єктивному праву*, тобто, така шкідлива поведінка, загрожує майновим чи особистим немайновим інтересам, відповідно, *виникає небезпека для життя, здоров'я чи майна особи*.

Проте, як слушно зазначається в юридичній літературі, «правомірність чи неправомірність дій, якими створена загроза, значення не має» [13, с. 144–145]. Тобто, правомірність дій однієї особи, внаслідок вчинення яких виникає небезпека для прав та законних інтересів іншої особи, не виключає можливості захисту прав та інтересів останньої. Так, певні види промислової діяльності (підприємства хімічної, вугільної промисловості) об'єктивно пов'язані із забрудненням навколишнього середовища, можуть створювати небезпеку таким абсолютним правам людини як життя та здоров'я;

Щодо безпосередньо самої небезпеки, то вона може полягати у створенні загрози як публічним, так і приватним інтересам:

– при порушенні екологічного законодавства (Закони України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону атмосферного повітря», «Про природно-заповідний фонд», «Про мисливське господарство та полювання», «Про тваринний світ» та ін.);

– у проведенні будівельних робіт без належного дозволу і кваліфікації (наприклад, будівництво в заповідній зоні, перепланування квартири чи будинку, прибудова тамбуру). Так, предметом судового розгляду стало будівництво мансарди на п'ятому поверсі типового п'ятиповерхового панельного будинку, внаслідок чого виникла небезпека руйнування основних конструкцій будинку;

– у виконанні інших робіт без відповідного дозволу і кваліфікації (проведення газу, світла, водопроводу тощо);

– в утриманні диких тварин (лева, рисі, ведмедя), плазунів (гадюк, пітонів тощо), службових собак та собак бійцівських порід у домашніх умовах без відповідного дозволу та відсутності необхідних умов;

– в утриманні в квартирі (на балконі, лоджії) свійських тварин та птахів (поросят, кролів, індиків, курей та ін.) з порушенням встановлених правил;

– у здійсненні підприємницької діяльності або виконанні небезпечних робіт у домашніх умовах [7, с. 332–333];

– у порушенні правил експлуатації джерел підвищеної небезпеки (повітряний, морський, залізничний внутрішньоводний, автомобільний транспорт, місцевий транспорт, різного роду «Лунапарків» тощо), що може спричинити аварії та катастрофи;

– у наданні послуг з порушення встановленого порядку (наприклад, медичних, ветеринарних, охоронних, транспортних, будівельних та ін.) або використання матеріалів, застосування способів чи засобів без відповідних сертифікатів якості, відповідності та придатності (ліків, спецзасобів тощо);

– у наявності обставин, які можуть обумовити настання техногенних катастроф за умови бездіяльності відповідальних за таку безпеку осіб (зсуви на схилах, прорив дамби, провалля дороги, руйнування мосту тощо);

– у різного роду екологічних небезпеках (наприклад, забруднення атмосферного повітря, водної поверхні, ґрунтів, загрози радіоактивного забруднення) тощо [8, с. 401];

2) *небезпека повинна бути реальною*, тобто, пов'язана із конкретною загрозою негативного впливу на життя, здоров'я людини, її майно, а не існувати лише в уяві особи;

3) *можливість настання шкідливих наслідків має залежати саме від діяльності особи, дії якої потрібно припинити або яка має вчинити певні дії*.

Режим, встановлений ст. 1163 ЦК України, поширюється як на діяльність, що вже здійснюється і наслідком якої може бути заподіяння шкоди, так і на діяльність, що буде здійснюватися в майбутньому (виконання робіт, надання послуг, випуск продукції, експлуатація транспортного засобу, використання ліків тощо).

4) *причинний зв'язок* між діями (бездіяльністю), якими створюється небезпека, і шкодою, яка може настати внаслідок таких дій чи бездіяльності;

5) *небезпека повинна загрожувати законним правам та інтересам особи* і не бути пов'язаною із зловживанням правом кредитора у зобов'язанні.

Доказами такої загрози є невідповідність діяльності (чи бездіяльності) особи встановленим стандартам, нормам, правилам та інших імперативним за характером вимог, передбачених екологічним, земельним, господарським, трудовим, житловим, будівельним законодавством тощо, які визначають безпечні умови експлуатації, збереження, застосування тих чи інших об'єктів матеріального світу, форм енергії, порядку реалізації наданих законодавством прав та ін.

5) відсутність між *потенційним заподіювачем* шкоди (боржником) і *потенційним потерпілим* (кредитором) будь-яких договірних відносин, оскільки в цьому випадку кредитор має право вимагати належного виконання договірних зобов'язань і відшкодування шкоди, заподіяної неналежним виконанням.

Висновок. За своєю правовою природою зобов'язання, які виникають при створенні загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи виступають у системі недоговірних зобов'язань як самостійні *квазіделіктні* двоелементні зобов'язання, зміст яких полягає у припиненні дій, що створюють загрозу законним правам та інтересам фізичних та юридичних осіб, та у відшкодуванні наявної матеріальної і моральної шкоди.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Боднар Т.В.* Договірні зобов'язання в цивільному праві (Загальні положення): [навчальний посібник] / Т.В. Боднар. – К. : Юстиніан, 2007. – 280 с.
2. Гражданское уложение Германии. / [пер. с нем.: науч. ред. А.Л. Маковский]. – М. : Волтерс Клуверс, 2004. – 816 с.
3. Гражданское и торговое право капиталистических государств: Учеб. – 3-е изд. перераб. и доп. / Под ред. Е.А. Васильева. – М. : Межд. отношения. 1993. – 560 с.
4. Гражданский кодекс Франции (Кодекс Наполеона) [пер. с франц. В. Захватаева] / Отв. ред. А.С. Довгерт. – К. : Истина, 2006. – 1008 с.
5. *Гринько С.Д.* Рецепція деліктних зобов'язань римського приватного права : поняття, система, рецепція: Монографія / С.Д. Гринько; за наук. ред. Є.О. Харитонова. – Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2012. – 724 с.
6. *Заїка Ю.О.* Система деліктів у цивільному праві України // Приватне право і підприємництво. Збірник наукових праць. / [редкол. : Крупчан О.Д. (гол. ред.) та ін.] – К. : Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва Національної академії правових наук України. – 2011 р. – Вип. 10. – С. 41-44.
7. *Заїка Ю.О.* Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи // Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: Підручник / С.С.Бичкова, І.А. Бірюков, В.І.Бобрик та ін. / За заг. ред. С.С.Бичкової. – 3-тє вид., змін. та доп. – К. : Алерта, 2014. – С. 398 - 407.
8. *Заїка Ю.О.* Українське цивільне право: Навчальний посібник / Ю.О. Заїка. – 2 вид. доп. і змін. – К. : КНТ, 2008. – 368 с.
9. *Ківалова Т.С.* Зобов'язання відшкодування шкоди у цивільному законодавстві України (теоретичні аспекти): Монографія / Т.С. Ківалова. – Одеса : Юрид. літ, 2008. – 360 с.
10. *Короєд С.О.* Ефективність цивільного судочинства : окремі проблеми теорії і практики: Монографія / С.О. Короєд. – К. : «МП Леся», 2013. – 224 с.
11. *Кузнецова Н.С.* Інститут цивільно-правової відповідальності у цивілістичній доктрині України // Правова доктрина України: У 5 т. – Т. 3 : Доктрина приватного права України / Н.С.Кузнецова, Є.О. Харитонов, Р.А. Майданик та ін.; за заг. ред. Н.С. Кузнецової. – Х. : Право, 2013. – С. 330-349.
12. *Луць В.В.* Строки і терміни у цивільному праві: Монографія / В.В. Луць – К. : Юрінком Інтер, 2013. – 320 с.
13. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: У 2- т. – 5-е вид., перероб. і доп. / За ред. О.В. Дзери (кер. авт. кол.) Н.С. Кузнецової, В.В. Луця. – К. : Юрінком Інтер, 2013. – Т.ІІ. – 1120 с.
14. *Отраднава О.О.* Проблеми вдосконалення механізму цивільно-правового регулювання деліктних зобов'язань: Монографія / О.О. Отраднава. – К. : Юрінком Інтер, 2014. – 328 с.

15. Памятники римского права: Законы XII таблиц. Институции Гая. Дигесты Юстиниана. – М., 1997. – С. 324-325.

16. Харитонов Є.О. Цивільні правовідносини: Монографія // Є.О. Харитонов, О.І. Харитонova. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Одеса : Фенікс, 2011. – 456 с.

17. Цивільне право України: Підручник: У 2-х кн. / За ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової – К. : Юрінком Інтер, 2002. – Кн. 2. – 640 с.

Заїка Ю.О. Зобов'язання, які виникають при створенні загрози життю, здоров'ю або майну, в системі недоговірних зобов'язань

У статті досліджується правова природа зобов'язань, які виникають із створення загрози життю, здоров'ю або майну. Визначається їх особливе місце в системі цивільно-правових недоговірних зобов'язань.

Ключові слова: зобов'язання; недоговірні зобов'язання; система недоговірних зобов'язань; зобов'язання із створення загрози життю, здоров'ю, майну.

Заїка Ю.А. Обязательства, возникающие при создании угрозы жизни, здоровью или имуществу, в системе недоговорных обязательств

В статье исследуется правовая природа обязательств, возникающие в связи созданием угрозы жизни, здоровью или имуществу. Определено их место в системе гражданско-правовых недоговорных обязательств.

Ключевые слова: обязательство; недоговорные обязательства; система недоговорных обязательств; обязательства, из создания угрозы жизни, здоровью, имуществу.

Zaika Y.A. Obligations which arise up at creation of threat life, to the health or to property in the system of uncontractual obligations

Legal nature of obligations which arise out of creation of threat life is probed in the article, to the health or to property. It is determined them the special place in the system of civil legal not contractual obligations.

Keywords: obligation, uncontractual obligations, system of uncontractual obligations, obligation, from creation of threat life, to the health, to property.

Стаття надійшла до редакції 17.04.2014.